

PÅTEGNINGSARK**Riksadvokatembetet
Postboks 2102 Vika
0125 Oslo**

Dok nr 01,09

14058899 988/18-63/ABG007

20. desember 2018

RUNE OLSØ MFL. – KLAGE OVER AVSLAG PÅ BEGJÆRING OM DOKUMENTINNSYN

Sendes med vedlegg Økokrim.

Adresseavisen v/journalist Lajla Ellingsen begjærte 7. september 2018 innsyn i følgende to dokumenter i ovennevnte straffesak:

- 1) Samarbeids- og opsjonsavtale av 26. mai 2015 mellom Rune Olsøs selskap Rokap og grunneier på Være, Lars Være
- 2) E-post 27. februar 2014 (jf. note 69 i rapport fra Kommunerevisjonen i Trondheim) i Staur, der det er referert til Bernt Østhus og Ølsøs andeler i Vågar eiendom (som eier 1/3 av store Overvik)

Etter å ha forelagt innsynsspørsmålet for Bernt Østhus, Kjetil Wæhre og Rune Olsø, sistnevnte representert ved advokat Sigurd Holter Torp, som alle motsatte seg at det gis innsyn og kom med merknader i den forbindelse, og etter å ha innhentet merknader fra Adresseavisen ved Lajla Ellingsen 5. oktober d.å., besluttet Økokrim 17. oktober d.å. å avslå innsynsbejæringen.

I avslaget har Økokrim lagt til grunn at dokumentene det er bejært innsyn i er underlagt taushetsplikt etter politiregisterloven § 23 første ledd nr. 2. Økokrim har vurdert om det kan gjøres unntak etter politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd. Adresseavisen har etter Økokrims syn saklig grunn for innsyn, og ved den nærmere vurderingen av om innsyn skal gis, har Økokrim lagt vekt på at formålet med innsynsbejæringen "synes å være å kartlegge håndteringen av andre utviklingsprosjekter i Trondheim kommune, enn Kystad". Det fremgår at bejæringen dermed tar "sikte på å opplyse andre forhold enn det som var gjenstand for Økokrims etterforskning", som var mistanke om påvirkningshandel/korrupsjon knyttet til reguleringen av Kystad-området. Deretter heter det:

"Det må således antas at innsynsbejæringen ikke er begrunnet i at Adresseavisen skal informere offentligheten om straffesaken som sådan, eller at avisen skal øve kontroll med politiets og påtalemyndighetens håndtering av saken. Adresseavisens formål – å opplyse prosessene knyttet til andre byutviklingssaker i Trondheim – kan være aktverdig nok. ØKOKRIM antar imidlertid at de hensyn som generelt begrunner pressens relativt vidtrekkende innsyns adgang i straffesaksdokumenter, ikke gjør seg gjeldende med samme styrke i slike tilfeller, som når formålet er å dekke aktuelle straffesaker eller øve kontroll med rettspleien.

I lys av det som er sagt, mener ØKOKRIM også at retningslinjene som følger av riksadvokatens vedtak 5. april d.å., ikke uten videre kan tas til inntekt for at innsyn skal gis

i dette tilfellet. I følge vedtaket var et bærende hensyn for å innvilge innsyn 'sakens betydelige allmenne interesse, ved at den gjelder mistanke om korrupsjon/påvirkningshandel fra fremstående folkevalgte politikere i arbeidssammenheng'. Når det nå er spørsmål om innsyn med sikte på å opplyse andre forhold, gjør ikke dette hensyn seg gjeldende i særlig grad. I forlengelsen vises det også til riksadvokatens veileder nevnt over, der det fremkommer at 'sakens allmenne interesse' er sentral ved vurderingen av om innsyn skal gis. ØKOKRIM antar at uttrykket 'saken' – i alle fall som et utgangspunkt – refererer til det eller de mulige straffbare forhold som har vært gjenstand for etterforskning.

De aktuelle dokumentene er, i likhet med sakens øvrige dokumenter, utlevert til kommunerevisjon og er referert til i kommunerevisjonens rapport 29. august d.å. Rapporten er offentlig tilgjengelig. At dokumentene er gjennomgått av et offentlig kontrollorgan er i seg selv ikke et tungtveiende argument mot å gi pressen innsyn, jf. riksadvokatens vedtak nevnt over. Etter ØKOKRIMs syn bør det imidlertid tillegges en viss vekt at det i denne saken, dels ved innsyn i henleggelsesvedtaket og deler av etterforskningsmaterialet og dels ved offentliggjøringen av kommunerevisjonens rapport, har vært stor grad av offentlighet om både straffesaken og prosessene i Trondheim kommune.

At det tidligere er gitt innsyn i enkelte dokumenter som berører Være og Overvik, kan ikke tillegges særlig vekt ved den konkrete vurderingen som skal gjøres nå.

Etter en samlet vurdering er ØKOKRIM kommet til at det ikke foreligger tilstrekkelig tungtveiende grunner til å gjøre unntak fra hovedregelen om taushetsplikt.

Innsynsbegjæringen tas etter dette ikke til følge."

Adresseavisen har 18. oktober d.å. klaget over sistnevnte avgjørelse, og ved Økokrims påtegning 5. november d.å. er saken oversendt riksadvokaten for behandling. I oversendelsespåtegningen er det presisert at ØKOKRIM har lagt til grunn at dokumentene det er begjært innsyn i, er en del av straffesakens dokumenter. Deretter heter det:

Samtidig kan det ikke herske tvil om at ØKOKRIMs etterforskning utelukkende tok sikte på å avklare spørsmål om mulig straffansvar for påvirkningshandel/korrupsjon knyttet til reguleringen av Kystad-området, jf. blant annet henleggelsesvedtak 7. februar d.å. (dok. 12,05). At det også ble gjennomført undersøkelser og innhentet opplysninger om utviklingen av enkelte andre områder i Trondheim, blant andre Være og Overvik, skyldtes hovedsakelig at man ønsket et sammenlikningsgrunnlag, herunder for å se om fremgangsmåten ifm. Kystad-prosessen på vesentlige punkter skilte seg fra andre lignende byutviklingsprosjekter/prosesser ...

I hvilken utstrekning det i dette tilfellet vil være av konkurransemessig betydning for de berørte at opplysningene i de aktuelle dokumentene ikke offentliggjøres, er en vanskelig vurdering å foreta for utenforstående. ØKOKRIM har derfor funnet det riktig å være noe tilbakeholden med å overprøve advokat Torps vurdering av dette spørsmålet, jf. brev 2. oktober d.å.

Advokat Sigurd Holter Torp har i sitt brev 2. oktober d.å., punkt 2.4, skrevet bl.a følgende om samarbeids- og opsjonsavtalen som Adresseavisen har begjært innsyn i:

Avtalen mellom Rokap og Kjetil Wæhre inneholder sensitive opplysninger om de gjensidige forpliktelser og rettigheter partene har etter avtalen, herunder beregning av Rokap AS' vederlag for tjenestene som skal ytes. Trondheim er en by med betydelig aktivitet knyttet til eiendomsutvikling, med en rekke konkurrerende aktører. Dersom innholdet i avtalen blir offentlig kjent, kan det påføre Rokap AS skade og økonomisk tap.

...

På side 5 i sistnevnte brev heter det bl. a. videre:

Når det gjelder den interne e-posten i Staur Holding AS inneholder denne selskapets vurdering av en betydelig investering i Overvik-området, og strategien for en eventuell uttrede.

I Adresseavisens klage 18. oktober d.å. side 3 nederst anføres at "[d]ette er etter vårt skjønn ikke forretningshemmeligheter, men særlige forhold knyttet til Olsø som person/politiker/forretningsmann/venn/arbeidstaker – og kombinasjonen av disse, som konkurrenter ikke kan utnytte (og samme argumentasjon gjelder for Olsøs arbeidsgiver, som fra starten har kunnskap om disse rollene, og som har ansatt vedkommende med solid kunnskap om hans bakgrunn)." Videre anfører Adresseavisen at "[o]m det skulle være opplysninger i dokumentene som er spesielt sensitive, gir ikke det grunn til å nekte innsyn i hele dokumentet". Adresseavisen stiller videre spørsmål om de aktuelle opplysningene faktisk er underlagt taushetsplikt.

Ved e-post henvendelse 4. desember d.å. ba riksadvokaten om at advokat Holter Torp på vegne av sine klienter utdyper hvilke deler av de aktuelle dokumentene som inneholder forretnings- og driftshemmeligheter som det anføres vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, samt på hvilken måte dette gir seg utslag. Utfyllende merknader innkom per e-post 13. desember d.å. Adresseavisen fikk anledning til å kommentere merknadene, dog slik at bilag 2 og 3 til Holter Torps brev 13. desember d.å. ikke ble oversendt avisen fordi det er anført at disse bilagene inneholder sensitiv informasjon. Synspunkter fra Adresseavisen er innkommet per e-post 16. desember d.å.

I advokat Holter Torps brev 13. desember d.å. er det presisert at, når det gjelder opsjons- og samarbeidsavtalen er det opplysninger om de gjensidige rettigheter og forpliktelser etter avtalen, herunder vilkår knyttet til opsjonspremie, pris og utleggsrefusjon som er sensitivt. Det er bl. a. vist til avtalens punkt 8, som gir mulighet for å endre eller justere avtalens betingelser. Videre uttales:

"Det pågår nå forhandlinger knyttet til dette, initiert som følge av den negative dekningen av Kystad-saken og Olsøs rolle i denne. Fordi riksadvokaten har gjort det klart at denne redegjørelsen kan bli sendt Adresseavisen er det vanskelig å komme inn på detaljer, annet enn å påpeke at dersom avtalen og dens innhold blir offentlig kjent, vil dette ha konkurransemessig betydning, for eks. ved at det kan påvirke de pågående forhandlingene og de endelige betingelsene. Ettersom [r]iksadvokaten har tilgang til dokumentet, vil man ved selvsyn kunne konstatere at avtalen inneholder en rekke kommersielle detaljer som ikke har offentlig interesse. Trondheim er en by med betydelig aktivitet knyttet til eiendomsutvikling, med en rekke konkurrerende aktører. Dersom innholdet i avtalen og vilkårene blir offentlig kjent, kan det medføre at andre fatter interesse for eiendommen og situasjonen, til skade for den avtale som er inngått, eventuelt at det direkte påvirker de forhandlinger som pågår. En offentliggjøring av opsjonsprisen og hvilke utgifter som vil bli dekket, vil også kunne ha direkte påvirkning på prisen ved et eventuelt salg av

opsjonsposisjonen. I tillegg pågår det forhandlinger mellom selger og tredjeparter om disse rettigheter knyttet til eiendommen, og hvor en offentliggjøring av opsjonsavtalen også kan påvirke disse forhandlingene som igjen vil kunne påvirke forhandlingene om opsjonsavtalen.

Det har derfor en klar kommersiell betydning både for selger og Olsø/Rokap at avtalen ikke offentliggjøres, da en offentliggjøring vil ha konkurransemessig betydning og vil kunne medføre økonomisk tap. ...

Det vises også [til at]hovedelementene i avtalen er tinglyst på eiendommen, uten at angivelse av de nærmere vilkår, herunder pris."

Når det gjelder den aktuelle e-posten er det vist til at den knytter seg til en annen opsjonsavtale for et boligutviklingsområde, "som fremdeles er gjeldende" og hvor Staur hadde, og har, en eierandel, og til en tomt hvor partene hadde planlagt å bygge parkeringshus. Siden opsjonsavtalen for parkeringstomten "fortsatt [er] gjeldende", anføres at det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde:

"Innholdet i e-posten er i sin helhet forretningsforhold og viser bl. a. at Staur ønsker å selge seg ut, med angivelse av prosjektets omfang og angivelse av prisintervall for et eventuelt salg, endog med to konkrete løsningsalternativer. Det pågår konkrete forhandlinger om salg. Et salg har ennå ikke skjedd og det er da åpenbart forretningssensitivt om en parts forhandlingsposisjon gjøres offentlig kjent. ...

Faktum er dermed at e-posten inneholder informasjon om forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, samtidig som den – fristilt fra sammenhengen den ble forfattet i – gir et klart uriktig inntrykk av Olsøs involvering ...

Riksadvokatens vurdering

Riksadvokaten legger i likhet med Økokrim til grunn at dokumentene det er begjært innsyn i, er en del av sakens dokumenter. En deler Økokrims vurdering av at Adresseavisen har "saklig grunn" for å begjære innsyn, jf. politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd.

Økokrim har lagt til grunn at de aktuelle dokumentene gjelder "drifts- og forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde", jf. politiregisterloven § 23 nr. 2. Partene er uenige om dette.

Spørsmålet er om samarbeids- og opsjonsavtalen av 26. mai 2015 mellom Kjetil Wæhre, Være utvikling AS (under stiftelse) og Rokap AS, og/eller den aktuelle e-posten 27. februar 2014 mellom Bernt Østhus i Staur Holding AS og Kjetil Wæhre, gjelder "drifts- og forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningene angår". Som nevnt over har Økokrim i oversendelsespåtegningen 2. november d.å. gitt uttrykk for at dette er "en vanskelig vurdering å foreta for utenforstående", samt at enheten har funnet det "riktig å være noe tilbakeholden" med å overprøve advokat Torps vurderinger på dette punkt. Riksadvokaten er enig i at det er en vanskelig vurdering, men har gått noe lenger enn Økokrim i å opplyse spørsmålet, slik det fremgår ovenfor.

I argumentasjonen til Olsø mfl. ved advokat Torp er det henvist til flere pågående forhandlinger som er knyttet til avtalen, og konkretisert på hvilken måte eventuelt innsyn/offentliggjøring vil kunne påvirke konkurransesituasjonen.

Sammenfatningsvis pågår forhandlinger om justering av samarbeids- og opsjonsavtalen, jf. avtalens punkt 8, og offentliggjøring vil kunne påvirke disse forhandlingene samt ha betydning for utfallet av forhandlingene/de endelige betingelsene. Videre er det vist til mulig salg av opsjonsposisjonen, jf. avtalens punkt 3, og de vilkår som fremgår av den avtalen som er inngått vil kunne påvirke prisen ved et slikt salg. Det pågår også forhandlinger med rettighetshavere i eiendommen, og opplysninger om det som er avtalt i Samarbeids- og opsjonsavtalen vil kunne påvirke utfallet av disse. Endelig, når det gjelder den aktuelle e-posten 27. februar 2014, omhandler den Staurs forretningsmessige vurderinger og forslag til løsning knyttet til Vågar eiendoms rettigheter i Overvik. Også her foregår forhandlinger om et mulig salg, slik at partenes forhandlingsposisjoner og det endelige utfallet påvirkes om innholdet i e-posten, som ble sendt for 4 og ½ år siden, blir bekjentgjort.

Riksadvokaten finner å måtte legge disse opplysningene til grunn. Opplysningene må etter dette anses som taushetsbelagt, slik at utgangspunktet er at innsyn ikke gis. Ved vurderingen av om innsyn likevel skal gis, slutter riksadvokaten seg i det vesentlige til Økokrims begrunnelse, dog slik at det faktum at dokumentene er gjennomgått av et offentlig kontrollorgan tillegges noe mindre vekt enn det som fremgår av enhetens vedtak.

Det anses ikke hensiktsmessig i dette tilfellet å gi innsyn i deler av materialet, slik Adresseavisen har begjært subsidiært. Det vil kreve atskillig arbeid, og det er grunn til å tro at gjenværende opplysninger vil kunne gi et ufullstendig og misvisende bilde.

Klagen tas etter dette ikke til følge.

Underretning bes gitt.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Anders Blix Gundersen
statsadvokat